

แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร
Guidelines for Educational Administration Achievements of Buddhist Oriented
Schools in Bangkok

ณัฐติมา ลิ่นปราชญา¹ และ กาญจนา โพธิ์วิชยานนท์²

Nuttima linprachaya¹ and Kanjana Potivichayanont²

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Doctor of Philosophy Program in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹pinrutai.sut@gmail.com

Received: August 2, 2024

Revised: April 28, 2025

Accepted: April 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญา วัฒนธรรม พฤติกรรมการศึกษา และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพแผนพัฒนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวัฒนธรรม พฤติกรรมการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างคือ ครูพระสอน ศีลธรรม และบุคลากรครูของกลุ่มบริหารวิชาการ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 420 ตัวอย่าง สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วย แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูพระสอนศีลธรรมของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ สพม. เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการศึกษา พฤติกรรมการศึกษา ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ ปัญญาวัฒนธรรม และคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากที่สุด 2) คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา มีอิทธิพลเชิงสาเหตุรวมต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ พฤติกรรมการศึกษา ปัญญาวัฒนธรรม และ การบริการศึกษา ตามลำดับ และ 3) ได้แนวทางการ บริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา ที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดเป็นฐานผลักดันอยู่ล่างสุด ส่วนพฤติกรรมการศึกษา และปัญญาวัฒนธรรม อยู่ตรงกลาง และการบริการศึกษา ส่งเสริมอยู่ในระดับบนด้วย นอกจากนั้นผลสัมฤทธิ์ โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร ต้องประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการ สังเคราะห์ ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับสามารถนำองค์ ความรู้ ที่เกิดขึ้นไปกำหนดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ นโยบาย แผนงาน และโครงการหรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนวิถีพุทธโดยจะเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การเกิดความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ได้

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์โรงเรียน, วิถีพุทธ, กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aimed to 1) study the quality of educational development plans, educational administration, wisdom, educational behavior, and the achievement of Buddhist schools; 2) study the influence of educational development plans, educational administration, wisdom, and educational behavior on the achievement of Buddhist schools; and 3) study the educational administration approach and the achievement of Buddhist schools in Bangkok. This research was a mixed quantitative and qualitative research. The quantitative research sampled 420 monks teaching morality and teaching personnel in the academic administration group and the social studies, religion, and culture group. The sample was stratified random sampling. A questionnaire was used to collect data and the data was analyzed using structural equation modeling. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 18 school directors and monks teaching morality in leading Buddhist schools in the Office of the Basic Education Commission, Region 2, Bangkok. The data was analyzed using content analysis. The results of the research found that 1) educational administration, educational behavior, achievement of Buddhist schools, wisdom, and the quality of educational development plans had the highest opinions; 2) the quality of educational development plans had the highest causal influence on the achievement of Buddhist schools, followed by educational behavior. Wisdom, morality, and educational services, respectively. 3) The educational administration guidelines for the results of Buddhist schools in Bangkok are in the form of a diagram consisting of the quality of the educational development plan, which has the most overall influence, as the driving force at the bottom. Educational behavior and wisdom and morality are in the middle, and educational services are promoted at the top. In addition, the results of Buddhist schools in Bangkok must consist of knowledge, understanding, application, analysis, and synthesis. The research results are beneficial to agencies involved in educational administration at all levels. The resulting knowledge can be used to determine strategic issues, objectives, strategies, policies, plans, and projects or activities related to development leading to the educational results of Buddhist schools, which will be of maximum benefit to learners, consisting of knowledge, understanding, application, analysis, and synthesis.

Keywords: School Achievement, Buddhist Way, Bangkok

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม สร้างชาติ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนา ศักยภาพคนให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ดีที่สุดและสามารถดำรงอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น.10) ซึ่งตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ โดยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบ

ด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามข้อกำหนดที่ว่า 1) ปลุกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม “จิตสาธารณะ” และ “ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม” ในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา ภาคธุรกิจและสื่อสารมวลชน 2) พัฒนาศักยภาพ “คน” ตลอดชีวิต ในทุกช่วงวัยตั้งแต่ตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ 3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่ พัฒนาทักษะให้ทันสมัย เปลี่ยนโฉม “ครูยุคใหม่” เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สร้างความตื่นตัว วางระบบ “ดิจิทัลแพลตฟอร์ม” สร้างระบบ “ความเป็นเลิศทางวิชาการ” 4) พัฒนา “พหุปัญญา” ของมนุษย์ พัฒนาระดับตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา สภาพแวดล้อมสร้างเส้นทางอาชีพสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ดึงดูดต่างชาติมาร่วมพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม 5) สร้าง “สุขภาวะที่ดี” ทั้งกาย ใจ สติปัญญา และสังคม ให้ความรู้ ป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยง สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน 6) สร้าง “สภาพแวดล้อม” ที่เอื้อต่อการพัฒนา ครอบครัว อยู่ดีมีสุข ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ปลุกฝังทักษะนอกห้องเรียน พัฒนารฐานข้อมูล และ 7) สร้างศักยภาพ “กีฬา” เชิงคุณค่าสังคมและพัฒนาชาติ กีฬาคือวิถีชีวิต พัฒนากีฬาระดับอาชีพ พัฒนากีฬาระดับอุตสาหกรรม (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2562)

ตามข้อกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพนั้น มีด้านการปลุกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพคน การปฏิบัติรูปกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาพหุปัญญา การสร้างสุขภาวะที่ดี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และการสร้างศักยภาพทางกีฬานั้น พบว่า มีกลไกที่สำคัญในเชื่อมโยงการพัฒนา คือ ระบบการศึกษาที่เข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง และหนึ่งกลไกที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ คือ โรงเรียนวิถีพุทธ (Buddhist oriented schools) โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนในระบบปกติทุกระดับ ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขา มาบูรณาการประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา มีเมตตา พัฒนาอย่างบูรณาการในระบบแห่งไตรสิกขา สู่ความเป็นพุทธ ผู้เข้าถึงธรรม ทำให้เป็นอิสระ โดยมีชีวิตที่ดี เจริญองอาจ มีความสุขจริงแท้ และอยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูล สามารถนาโลกไปในวิถีที่ถูกต้อง ตามหลักแห่งวิถีแห่งธรรม เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ (สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562)

โรงเรียนวิถีพุทธในปัจจุบัน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เกิดการตื่นตัวที่จะเยี่ยมเยียนนิเทศ โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียนทั้งระบบ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน ตระหนักถึงความสำคัญ เริ่มปรับตัวนำหลักพุทธธรรมเข้าไปใช้ในการบริหารจัดการทั้งระบบโรงเรียน รวมทั้งในการดำเนินชีวิตตนเอง ลด ละ เลิก อบายมุข และนักเรียน ได้เรียนรู้และเริ่มปรับตัว นำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในวิถีชีวิต โดยเน้นการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นตามหลักไตรสิกขา เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข นักเรียนมีมารยาท เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ รู้จัก บาป บุญ คุณ โทษ และช่วยกับสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้ปกครอง ชุมชน ชื่นชมยินดีให้การสนับสนุนงานของโรงเรียนมากขึ้นเกิดความสามัคคี ของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) นำสู่ความสงบ สันติสุขของสังคม และบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ นักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

ปัจจุบันแม้ว่าจะมีสถานศึกษาหรือโรงเรียนได้ดำเนินการเรียนการสอนตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอยู่เป็นจำนวนมากและทั่วประเทศแล้ว บางส่วนยังมีปัญหาและอุปสรรคในเชิงระบบการบริหารจัดการ อาทิ ด้าน

กายภาพ เกี่ยวกับ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพุทธศาสนสุภาษิต วาเชธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม และไม่มีสิ่งเสียดสี เหล้า บุหรี่ในโรงเรียน 100 เปอร์เซ็นต์ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการรักษาศีล 5 การยิ้มง่าย การไหว้สวย กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ประหยัด ออม ถนอมใช้เงิน และสิ่งของ และมีนิสัยใฝ่รู้ สู้งานยาก ด้านการเรียนการสอน เกี่ยวกับ บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า-บ้าย ทั้งครู และ นักเรียน บูรณาการวิถีพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ด้านกิจกรรมวันพระ เกี่ยวกับ ใส่เสื้อขาวทุกคน ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ รับประทานอาหารมังสวิรัติน้ำมือกลางวัน และสวดมนต์แปล และด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับ ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน ไม่ดูค่านักเรียน บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนการประชุมทุกครั้ง ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี ครู ผู้บริหารและนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมะศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย และมีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2563)

พระมหาศุภวัฒน์ สุขดา, นิรันดร์ จุลทรัพย์ และวันชัย ธรรมสักการ (2562) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า การนิเทศติดตามประเมินผลของสำนักงานเขตพื้นที่ยังพบปัญหาในเรื่องอัตลักษณ์บางตัวชี้วัด มีการติดตามประเมินผล แต่ยังขาดการลงพื้นที่ไปเพื่อติดตาม ผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธไม่ใส่ใจ ไม่เห็นความสำคัญที่จะเข้ามารายงานการประเมินผ่านระบบตามกำหนดเวลา จึงทำให้ไม่ทันแต่ละรอบของการประเมิน นโยบายขาดความต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการอบรมพัฒนาให้ผู้รับผิดชอบที่เข้ามาดูแลระบบเข้าใจระบบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ขาดการเก็บข้อมูลแบบรายงานผลการประเมินจากทางโรงเรียน ขาดการจัดระบบสารสนเทศ การดำเนินการตาม อัตลักษณ์ 29 ประการ สู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ในบางอัตลักษณ์โรงเรียน ไม่สามารถปฏิบัติได้ จึงสมควรมีการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้เข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรม หรือควรเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินอัตลักษณ์ โดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ มากกว่าการประเมินทางด้านกายภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณในการบริการโรงเรียนวิถีพุทธจัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธให้พอเพียงกับการพัฒนา อีกทั้งครูไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้เรื่องโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผนกำหนดนโยบาย สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ครูรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ตระหนักถึงความสำคัญ ศรัทธา และมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมากขึ้น อีกทั้งการให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักไตรสิกขา โดยสนับสนุนครูพระสอนศีลธรรมให้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน จัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ พร้อมทั้งจัดหาสื่อ อุปกรณ์และค่าพาหนะให้มีความเหมาะสมมากขึ้น และอีกทั้งขาดการนิเทศติดตามผลการรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ กิจกรรม มีการประชุม สัมมนา เพื่อสร้างความร่วมมือทุกฝ่ายมีระบบนิเทศ ติดตาม กำกับดูแล มีการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนา เป็นต้น

จากสภาพปัญหาอุปสรรคดังกล่าวมาข้างต้นจะพบว่า เกิดจากความไม่พร้อมหลาย ๆ ประการ ทั้งทางด้านการบริหารที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดกฎเกณฑ์ และการจัดการที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล การจะดำเนินงานให้เกิดผล

สัมฤทธิ์ได้ต้องอาศัยองค์ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หรือผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจะสนับสนุน และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อม เพื่อยกระดับคุณภาพคนให้สูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ชีวิตประจำวันให้ถูกต้องซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา สร้างความมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพให้กับสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรนำหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา เนื่องจากการบริหารงานสถานศึกษาและการจัดการศึกษาโดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่น่าสนใจมาประยุกต์ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และวิธีการบริหารงานสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติการเพื่อให้องค์กรบรรลุ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและสามารถวัดประเมินผลได้โดยตัวชี้วัด ทำให้การบริหารการศึกษามีการพัฒนาในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนวิถิพุทธเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่มีการดำเนินงานในการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2559)

ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาของโรงเรียนวิถิพุทธแม้จะได้ผลที่น่าพอใจ แต่โรงเรียนยังเห็นว่ายังจะต้องพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ก้าวทันกับสภาพสังคมและชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยเรียน นักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติในอนาคตที่สำคัญ ต้องสามารถที่จะปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงจึงเกิด รวมทั้งครู ผู้ปกครองจะต้องมีแนวทางและวิธีการอย่างหลากหลายที่จะช่วยกันส่งเสริมและดำเนินการพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักพุทธธรรมไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา นักเรียนมีวัตรปฏิบัติในการกิน อยู่ ดู และฟังเป็น ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนจะต้องทำให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญในการ จัดกิจกรรมที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารและเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนวิถิพุทธจึงเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่มีการดำเนินงานในการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา เน้นการจัดบริบทแวดล้อมทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารความสำเร็จของโรงเรียนวิถิพุทธ จึงได้กำหนดเรื่องในการศึกษา “แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธในกรุงเทพมหานคร”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาคุณธรรม พฤติกรรมการศึกษา และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาคุณธรรม พฤติกรรมการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา ส่งผลต่อ การบริหารการศึกษา
2. คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา และ การบริหารการศึกษา ส่งผลต่อ ปัญญาคุณธรรม

3. คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา และปัญญาคุณธรรม ส่งผลต่อ พฤติกรรม การศึกษา

4. คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาคุณธรรม และพฤติกรรมการศึกษา ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทางการศึกษา

การบริหารทางการศึกษาหมายถึงกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุมกิจกรรม ทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bush, 2011) แนวคิดสำคัญ ได้แก่ การบริหารเชิงระบบ (Systems Theory) ที่มององค์กรการศึกษาเป็นระบบที่มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Hoy & Miskel, 2008) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ซึ่งเน้นการ วางแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน (Steiner, 2010) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ที่ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Owens & Valesky, 2015)

2. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้เป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวันในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2552) องค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ ได้แก่ การบูรณาการหลักพุทธธรรมในหลักสูตรการ เรียนการสอน การสร้างบรรยากาศทางกายภาพและสังคมตามหลักพุทธธรรม การส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิและ กิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ โรงเรียนวิถีพุทธมุ่งหวังที่จะพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านสติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม (อัมพวัน เจริญกุล, 2560)

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Academic Achievement) หมายถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งวัดได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น คะแนนสอบ การทดสอบมาตรฐาน หรือผลการเรียน เถลี่ย (GPA) (Ormrod, 2011) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้แก่ คุณภาพการสอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน การบริหารจัดการของสถานศึกษา (Marzano, 2003)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชาย อภิชัยนุกูล (2560) ศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าการส่งเสริมการใช้ชีวิตตามหลักพุทธ ธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

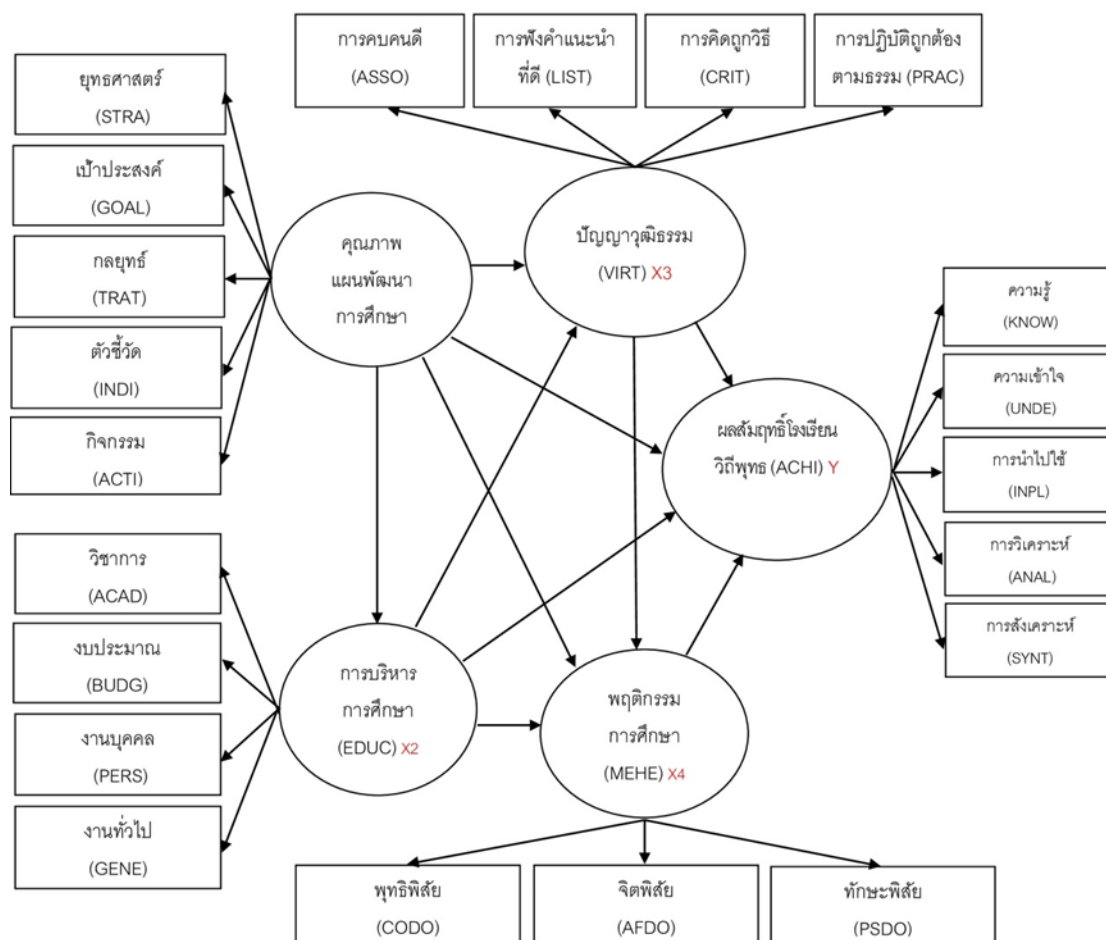
กิตติยา จันทรสุภา (2559) พบว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธมีแนวโน้มที่จะสร้างวัฒนธรรม องค์การเชิงบวก และส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2558) รายงานว่าโรงเรียนที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่าง ต่อเนื่อง เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิ และบำเพ็ญประโยชน์ มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้น

5. แนวทางการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่าแนวทางสำคัญ ได้แก่ บูรณาการพุทธธรรมในทุกวิชาการเรียนการสอน (integrated Buddhist values) พัฒนาครูให้มีความเข้าใจในแนวทางพุทธธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม อย่างต่อเนื่อง มีระบบติดตามและประเมินผลทั้งเชิงวิชาการและเชิงคุณธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และพระสงฆ์ในกระบวนการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2562)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ครูพระสอนศีลธรรม และบุคลากรครูของกลุ่มบริหารวิชาการ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมจำนวน 696 คน โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้มี 21 ตัวแปร (21 x 20) กลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 420 คน (Grance, 2008) และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูพระสอนศีลธรรมของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ สพม. เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน

3. เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล คุณภาพ แผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวัฒนธรรม พฤติกรรมการศึกษา และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

โดยมีการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยผ่านเกณฑ์ด้วยค่า 0.60-1.00 ทุกข้อคำถาม หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952 -0.976 จึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอ้างอิง (Inferential) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวัดความตรง (Validity) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Source of Data) สำหรับความเชื่อมั่น (Reliability) ได้พิจารณาถึงแหล่งข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อถือได้ (Credibility) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่นๆ (Dependability) การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) และการไม่ลำเอียง (Bias) โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดเทปเพื่อให้ได้บทสรุปของข้อคำถามในการสัมภาษณ์

3.3 การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ค่าอิทธิพลรวม มีค่าน้อยเรียงลำดับที่เป็นจุดอ่อนของการวิจัยเชิงปริมาณ นำไปเป็นหัวข้อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเป็นการปิดจุดอ่อนและยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของตัวแปรแฝงทุกตัว

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	$\bar{x}$	SD	ลำดับที่	การแปลค่า
ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ	4.33	0.25	2	มากที่สุด
คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา	4.31	0.24	4	มากที่สุด
ปัญญาวุฒิธรรม	4.33	0.28	3	มากที่สุด
การบริหารการศึกษา	4.25	0.28	5	มากที่สุด
พฤติกรรมการศึกษา	4.35	0.28	1	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการศึกษา มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.35) จัดเป็นลำดับ 1 นอกนั้นผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ ปัญญาวุฒิธรรม คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษาและการบริหารการศึกษามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจัดเป็นลำดับ 2,3,4 และ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงกันตามลำดับ ($\bar{x}$ = 4.33, 4.33, 4.31 และ 4.25

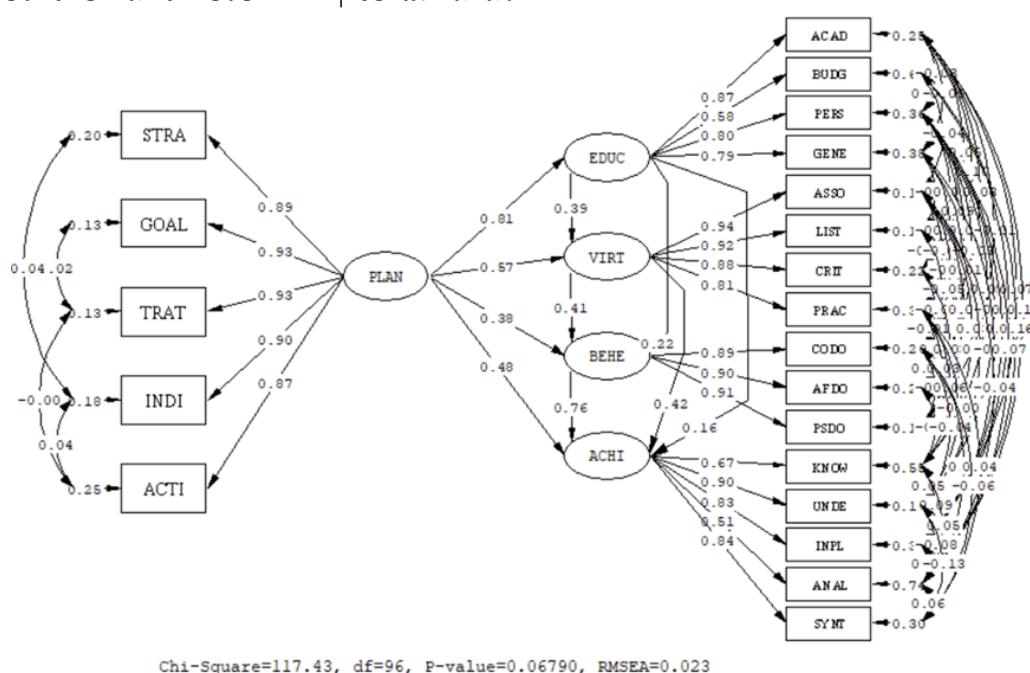
2. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวุฒิธรรม พฤติกรรมการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

ตารางที่ 2 แสดงค่าการผ่านเกณฑ์มาตรฐานของแบบจำลองทางเลือก

รายการ	ค่าสถิติ	แบบจำลองตาม สมมติฐาน	แบบจำลอง ทางเลือก
χ^2	-	758.00	117.43
df	-	179	96
p-value	ไม่มีนัยสำคัญ (p<0.05)	0.000	0.068
χ^2/df	< 2.00	7.23	1.22
ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง เปรียบเทียบ (CFI)	≥ 0.95	0.98	1.00
ค่าความสอดคล้องของดัชนีวัด ระดับความกลมกลืน (GFI)	≥ 0.95	0.85	0.97
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ ปรับแก้ (AGFI)	≥ 0.95	0.81	0.94

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าของแบบจำลองทางเลือกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าผ่านเกณฑ์ทุกค่า

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามสมการโครงสร้างที่เป็นการจำลองทางเลือกที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลักจากปรับค่าต่างๆ ของโมเดลแล้ว

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก (standardized solution)

จากภาพที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝงและค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรประจักษ์มีค่าในเชิงบวกทุกตัว

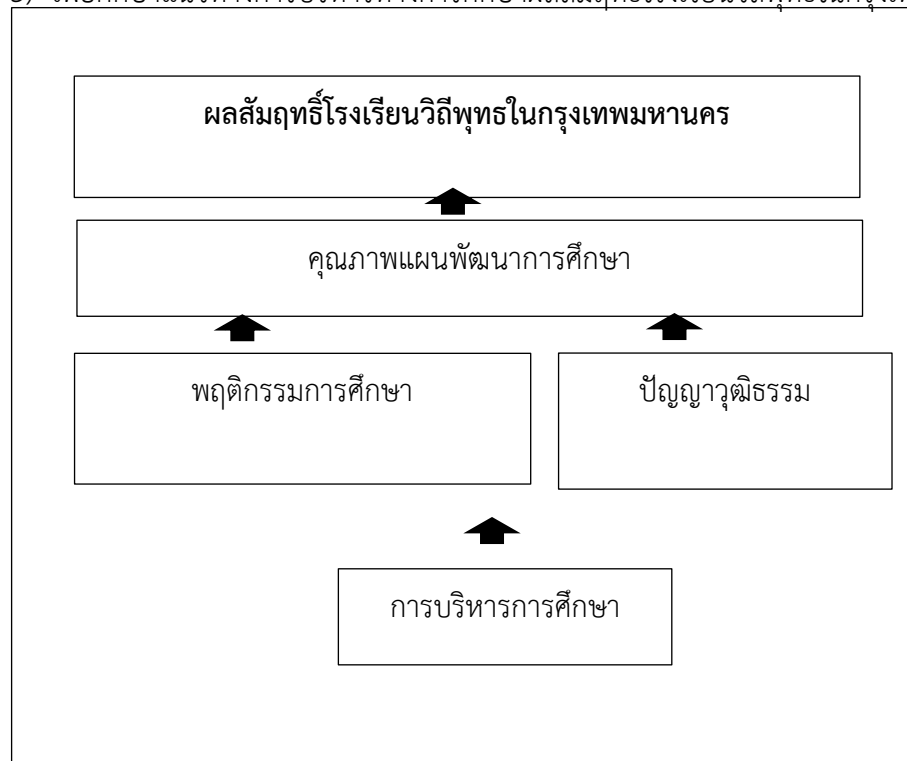
ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติ ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (DE) ทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรแฝง จากค่า Beta และ Gamma

ตัวแปรตาม	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				R ²
		PLAN	EDUC	VIRT	BEHE	
EDUC	DE	0.81**	-	-	-	0.65
	IE	-	-	-	-	
	TE	0.81**	-	-	-	
VIRT	DE	0.57**	0.39**	-	-	0.84
	IE	0.31**	-	-	-	
	TE	0.88**	0.39**	-	-	
BEHE	DE	0.38**	0.22**	0.41**	-	0.93
	IE	0.54**	0.16**	-	-	
	TE	0.92**	0.38**	0.41**	-	
ACHI	DE	0.48**	0.16*	0.42**	0.76**	0.80
	IE	0.38**	0.12*	0.31**	-	
	TE	0.86**	0.28**	0.73**	0.76**	

Chi-Square= 117.43, df=96, p-value = 0.068, GFI=0.97, AGFI=0.94, RMR=0.008, RMSEA=0.023, CFI=1.00, CN=460.81

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร เรียงตามลำดับ 1 คือ คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา (PLAN) มีค่า 0.86 ลำดับ 2 คือ พฤติกรรมการศึกษา (BEHE) มีค่า 0.76 ลำดับ 3 คือ ปัญญาคุณธรรม (VIRT) มีค่า 0.73 และลำดับที่ 4 คือ การบริหารการศึกษา (EDUC) มีค่า 0.28 ทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 3 ภาพแผนภูมิแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร

จากภาพที่ 3 พบว่า ภาพแผนภูมิแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะดังแผนภูมิภาพประกอบด้วย คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา ที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดเป็นฐานผลกดันอยู่ล่างสุด พฤติกรรมการศึกษา และปัญญาวุฒิธรรม อยู่ตรงกลาง และการบริหารการศึกษา ส่งเสริมอยู่ในระดับบนด้วย ทั้งนี้การกำหนดภาพแผนภูมิได้จากอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมจากตัวแปรแฝงทุกตัวที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อกัน

อภิปรายผล

การวิจัย แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผล โดยผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวุฒิธรรม พฤติกรรมการศึกษา และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

1.1 คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา (PLAN) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธมากที่สุดด้านยุทธศาสตร์ (STRA) รองลงมาด้านกิจกรรม (ACTI) กลยุทธ์ (TRAT) เป้าประสงค์ (GOAL) ตัวชี้วัด (INDI) ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า ยุทธศาสตร์เป็นแผนดำเนินการอย่างมีระบบ มีเป้าหมายเพื่อกระทำให้ได้ตามภารกิจ บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการร่วมใจ การร่วมคิด การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการจัดการบทบาทหน้าที่ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของถนอม บุญโต (2562) ที่กล่าวว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ เป้าหมายประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และกิจกรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้น การร่วมกันคิด ร่วมกันทำสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และพัฒนางานในความรับผิดชอบ โดยเพื่อสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเป็นหลักสูตรสำคัญในส่วนของคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์ (2558) กล่าวถึงยุทธศาสตร์ว่า เป็นแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่วิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจิต มีเป้าหมายอันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่ายผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Hill & Jonesand (2009) ที่กล่าวว่า ยุทธศาสตร์เป็นชุดของการปฏิบัติการซึ่งผู้บริหารเลือกนำมาใช้เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กรเมื่อเทียบกับคู่แข่ง หากผลของการใช้ยุทธศาสตร์ทำให้องค์กรมีสมรรถนะที่เหนือกว่า สิ่งนั้นคือการมีความสามารถในการแข่งขัน เป็นต้น

1.2 การบริหารการศึกษา (EDUC) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าการบริหารการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธมากที่สุดด้านวิชาการ (ACAD) รองลงมางานบุคคล (PERS) งานทั่วไป (GENE) และงบประมาณ (BUDG) ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า งานวิชาการมีความสำคัญและผลความสำเร็จการดำเนินงานทุกชนิดในสถานศึกษา อาทิ การจัดทำแผนการเรียน การจัดทำตารางเรียนการสอน การจัดครูผู้สอน การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ได้ผลดีเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สันติ บุญภิรมย์ (2563) ที่กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2562) ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ และจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell, Edwin & Raphael (2008) ที่กล่าวว่า การ

บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนของสถานศึกษาโดยต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อาทิ งานสัมพันธ์ชุมชน งานหลักสูตรและการเรียนการสอน งานกิจกรรมนักเรียน งานบริหารบุคคล งานอาคารสถานที่ และงานธุรการและการเงิน เป็นต้น

1.3 ปัญญาวิธาน (VIRT) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ปัญญาวิธานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธมากที่สุดด้านการฟังคำแนะนำที่ดี (LIST) ปฏิบัติถูกต้องตามธรรม (PRAC) การคบคนดี (ASSO) และการคิดถูกวิธี (CRIT) ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า การได้รับฟังคำแนะนำที่ดีย่อมมีโอกาสที่ดีกว่าคำแนะนำสั่งสอนที่ดีจะเป็นประโยชน์สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเรียนการสอน เป็นมงคลของชีวิตแก่นักเรียนและครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนคือกัลยาณมิตรที่ชักจูงไปสู่แนวทางการเป็นรู้ดี คิดดี และทำดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ.ปยุตโต (2564) ที่กล่าวว่า การฟังคำแนะนำที่ดี เป็นลักษณะของการผู้นอบน้อมหรือเป็นผู้ว่าง่าย เกิดการเปลี่ยนแปลงเสมอในสิ่งที่ตั้งงามและมีความเห็นถูกต้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ พินิจทอง ฉันทฐนรัชต์ (2560) ที่กล่าวว่า การรับฟังธรรมหรือคำแนะนำอยู่เสมอ ๆ จะเป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียน เพราะการรับฟัง จะทำให้เข้าใจความรู้สึกของผู้พูด เพิ่มความรู้และประสบการณ์ มีความสุขและเพลิดเพลิน พัฒนาสมรรถภาพทางความคิด พัฒนาสมรรถภาพทางภาษา และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1.4 พฤติกรรมการศึกษา (BEHE) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการศึกษาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธมากที่สุดด้านทักษะพิสัย (PSDO) จิตพิสัย (AFDO) และพุทธิพิสัย (CODO) ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า ทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการ เรียนรู้การสอนได้อย่างคล่องแคล่ว และการพัฒนาทักษะด้านนี้ต้องอาศัยการฝึกฝน การเลียนแบบซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พชรินทร์ ชมพูวิเศษ (2559) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บ่งถึงความสามารถในการทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว พฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วย ทักษะการรับรู้ กระทำตามแบบหรือเครื่องชี้แนะ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่อง การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ รุจิรา จันทรธนสมบัติ (2564) ที่กล่าวว่า ทักษะพิสัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งทางพฤติกรรมทางการศึกษาที่ส่งผลต่อผู้เรียนและเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ภายหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาไปแล้ว ซึ่งจะระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนได้ตระหนักอยู่เสมอว่าจะสอนอะไร จะสอนไปทำไม สอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะออกมาในรูปใด ดังนั้น ในการสอนการวัดและประเมินผลการศึกษาครูจะต้องยึดพฤติกรรมทางการศึกษาเป็นหลัก

1.5 ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธ (ACHI) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธด้านการสังเคราะห์ (SYNT) ส่งผลมากที่สุด รองลงมา การวิเคราะห์ (ANAL) ความเข้าใจ (UNDE) ความรู้ (KNOW) และการนำไปใช้ (INPL) ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า การสังเคราะห์ มีความสำคัญกับพฤติกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนเกิดทักษะความสามารถในการที่ผสมผสานกิจกรรมย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ ต่อยอดความรู้เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทุมพร ทองอุไทย (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การสังเคราะห์ เป็นทักษะความสามารถนักเรียนที่มีในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันได้เป็นเรื่องเป็นราวและเป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลาย ๆ ลักษณะแล้วนำมาจัดระบบโครงสร้างเสียใหม่ให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิมหรือนำไปใช้ในรูปแบบใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1976) ที่กล่าวว่า การสังเคราะห์เป็นทักษะความสามารถในการนำเอาส่วนประกอบ ย่อยหลายๆ ส่วนมารวมกันเข้าเป็นกรอบโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปแล้วการนำเอาประสบการณ์ ในอดีตมารวมกันกับประสบการณ์ในปัจจุบัน และนำมาสร้างเป็นกรอบที่มีระเบียบแบบแผน เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดริเริ่ม

2. อิทธิพลของ อิทธิพลของคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวิธาน พฤติกรรมการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถิพุทธ จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า

2.1 คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา (PLAN) ส่งผลทางตรงกับการบริหารการศึกษา (EDUC) มากที่สุด รองลงมาคือ ส่งผลทางตรงกับปัญญาวัตรธรรม (VIRT) ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) และพฤติกรรมการศึกษา (BEHE) ตามลำดับ และส่งผลทางอ้อมกับพฤติกรรมการศึกษา (BEHE) ปัญญาวัตรธรรม (VIRT) และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) ตามลำดับ และอธิบายได้ว่าคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ (STRA) การกำหนดกิจกรรม (ACTI) กลยุทธ์ (TRAT) เป้าประสงค์ (GOAL) และตัวชี้วัด (INDI) มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธด้านวิชาการ (ACAD) งานทั่วไป (GENE) งานบุคคล (PERS) และงบประมาณ (BUDG) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลชลี จงเจริญ (ม.ป.ป.) ที่อธิบายว่า คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและมีการวางแผนการกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ อย่างชัดเจนจากการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกจะช่วยให้เกิดการพัฒนาดตนเองให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2.2 การบริหารการศึกษา (EDUC) ส่งผลทางตรงกับปัญญาวัตรธรรม (VIRT) มากที่สุด รองลงมาคือ ส่งผลทางตรงกับ พฤติกรรมการศึกษา (BEHE) และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) ตามลำดับ และส่งผลทางอ้อมกับพฤติกรรมการศึกษา (BEHE) และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) ตามลำดับ และอธิบายได้ว่าการบริหารการศึกษาผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญกับงานด้าน (EDUC) วิชาการ (ACAD) งานทั่วไป (GENE) งานบุคคล (PERS) และงบประมาณ (BUDG) และปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธหลักปัญญาวัตรธรรมด้านการฟังคำแนะนำที่ดี (LIST) การปฏิบัติถูกต้องตามธรรม (PRAC) การคบคนดี (ASSO) และการคิดถูกวิธี (CRIT) ซึ่งอธิบายได้ว่าการบริหารงานวิชาการควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับฟังข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำของกันและกันหรือการฟังความรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินิจทอง ธีรธรรมรักษ์ (2560) ที่กล่าวว่า การรับฟังธรรมหรือคำแนะนำอยู่เสมอ ๆ จะเป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียน เพราะการรับฟัง จะทำให้เข้าใจความรู้สึกของผู้พูด เพิ่มความรู้และประสบการณ์ มีความสุขและเพลิดเพลิน พัฒนาสมรรถภาพทางความคิด พัฒนาสมรรถภาพทางภาษา และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2.3 ปัญญาวัตรธรรม (VIRT) ส่งผลทางตรงกับผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) มากที่สุด รองลงมาคือส่งผลทางตรงกับพฤติกรรมการศึกษา (BEHE) และส่งผลทางอ้อมกับผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) ตามลำดับ อธิบายได้ว่าการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การฟังคำแนะนำที่ดี (LIST) การปฏิบัติถูกต้องตามธรรม (PRAC) การคบคนดี (ASSO) และการคิดถูกวิธี (CRIT) จะส่งผลให้เกิดการสังเคราะห์ (SYNT) การวิเคราะห์ (ANAL) ความเข้าใจ (UNDE) การนำไปใช้ (INPL) ความรู้ (KNOW) และพฤติกรรมศึกษาด้านทักษะพิสัย (PSDO) จิตพิสัย (AFDO) และพุทธิพิสัย (CODO) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และ เกษม แสงนนท์ (2562) ที่กล่าวว่าปัญญาวัตรธรรมเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรม อย่างบูรณาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟังเป็น มีวัฒนธรรมแสงปัญญา

2.4 พฤติกรรมการศึกษา (BEHE) ส่งผลทางตรงกับผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ (ACHI) อธิบายได้ว่าพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (PSDO) จิตพิสัย (AFDO) และพุทธิพิสัย (CODO) ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโดยเฉพาะนักเรียนต้องรู้จักการสังเคราะห์ (SYNT) การวิเคราะห์ (ANAL) มีความเข้าใจ (UNDE) มีความรู้ (KNOW) และสามารถนำวิธีการปฏิบัติไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (INPL) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำหรับส่วนแนวคิดของ มันทนา อินไชย และศุภนิช จันทร์สอน (2562) ที่กล่าวว่า การสังเคราะห์คือ ความสามารถในการนำเอาส่วนประกอบย่อยหลาย ๆ ส่วนมารวมกันเข้าเป็นกรอบโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปแล้วการนำเอาประสบการณ์ในอดีตมาร่วมกันกับประสบการณ์ใน

ปัจจุบันและนำมาสร้างเป็นกรอบที่มีระเบียบแบบแผนเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดริเริ่ม

3. แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการศึกษา 2) การบริหารการศึกษา 3) ปัญญาวัฒนธรรม 4) ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ และ 5) คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธปัจจัยคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษาควรกำหนดไว้ในนโยบาย เพิ่มแนวทางการส่งเสริมนำมาสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับนักเรียนและมีความชัดเจนด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และกิจกรรมไว้ในกรอบนโยบายของโรงเรียน สำหรับปัจจัยการบริหารการศึกษา งานวิชาการมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนหรือส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และนอกจากนั้นผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนยังอาศัยองค์ประกอบ ด้านงานการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอแก่การดำเนินกิจกรรม และงานบุคคล งานทั่วไปที่เป็นองค์ประกอบส่งเสริมและสนับสนุนด้วย สำหรับปัจจัยปัญญาวัฒนธรรมอธิบายได้ว่าการคบคนดี การฟังคำแนะนำที่ดี การคิดถูกวิธี และการปฏิบัติถูกต้องตามธรรม องค์ประกอบดังกล่าวการเรียนการสอนในกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีผลสัมฤทธิ์การอยู่ใกล้คนดี สร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่ดี ครู อาจารย์ดี มีข้อมูล สื่อที่ดี กระบวนการจัดการเรียนที่ดี พัฒนาคิดสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ที่สนับสนุนให้นักเรียนเป็นคนดี คบคนดี สำหรับปัจจัยพฤติกรรมการศึกษาอธิบายได้ว่า พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการศึกษาของนักเรียน อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ ทักษะ และลักษณะนิสัยต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยข้างต้นจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธทั้งหก ด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ข้อค้นพบสภาพของตัวแปร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ มีปัจจัยด้านการสังเคราะห์ส่งผลมากที่สุด รองลงมาการวิเคราะห์ ความเข้าใจ ความรู้ และการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ: ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรมุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เกิดกิจกรรมของนักเรียนที่เกิดการสังเคราะห์และคิดวิเคราะห์

1.2 ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์อิทธิพล

จากการวิเคราะห์พบอิทธิพลพบว่า ของคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวัฒนธรรม พฤติกรรมการศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

ข้อเสนอแนะ คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาวัฒนธรรม และพฤติกรรมการศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถตีความว่า เมื่อเพิ่มปัจจัยการดำเนินการด้านคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษามากขึ้นจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธเพิ่มขึ้นด้วย

1.3 ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เนื้อหา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยเสนอแนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธใน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการศึกษา 2) การบริหารการศึกษา 3) ปัญญาคุณธรรม 4) ผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ และ 5) คุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา

ข้อเสนอแนะ แนวทางการบริหารทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนต้องจัดลำดับความสำคัญและผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเหมาะสม และมีปัจจัยสำคัญเบื้องต้นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมโครงการประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

1.4 ข้อค้นพบข้อเสนอแนะและความคิดเห็น จากแบบสอบถามเชิงปริมาณ

1) ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมหรือการเรียนการสอน

2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลสำเร็จต่อโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

3) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธควรถูกกำหนดเป็นนโยบาย

4) ครูผู้สอนควรคุณลักษณะที่ดีตามแนวทางวิถีพุทธ และเป็นแบบอย่างที่ดี

5) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนในแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน

6) นักเรียนควรได้พัฒนาตนเองตามหลักการโรงเรียนวิถีพุทธและสามารถบูรณาการหลักธรรมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

8) ควรมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาไตรสิกขาของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน

9) ควรมีการวิเคราะห์แผนงานหรือกิจกรรมทุกระยะในช่วงปีหรือเว้นปี

10) โรงเรียนวิถีพุทธจะถูกจัดให้รับผิดชอบโดยบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด

11) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีแหล่งเรียนรู้เชิงประจักษ์ภายในโรงเรียน

12) ควรมีการสำรวจและประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมโครงการฯ

13) ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความมองค้ความรู้การศึกษาแนวพุทธที่นำไปสู่การปฏิบัติตามบริบทเชิงพื้นที่ของโรงเรียน

14) โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการสร้างและพัฒนาห้องเรียนรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

15) โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการและกิจกรรมอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงเรียนต้องมีจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพด้วยหลักการบริหารจัดการ ตามแนวทางดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ

2) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธควรกำหนดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินหรือกำหนดโครงการฯ

- 3) นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และสามารถนำองค์ความรู้ของหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้
- 4) กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธมีการจัดแบบบูรณาการต้องกำหนดกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น
- 5) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและออกกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของตนเอง
- 6) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษามีคุณลักษณะที่ดีตามแนวทางวิถีพุทธ
- 7) ควรมีการนำโครงการและกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธไปเป็นส่วนหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 8) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายหลักในโรงเรียนแต่ยังคงเป็นโครงการหรือกิจกรรมพิเศษที่ทำเป็นครั้งคราว

2.2 ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

- 1) ครูผู้สอนสามารถสอนให้นักเรียนเป็นปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี และทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน
- 2) ครูผู้สอนสามารถสอนให้นักเรียนรู้จักคิดพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและรู้จักประยุกต์จากการศึกษาเล่าเรียนไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตโดยความสำเร็จ
- 3) ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนและการปฏิบัติเป็นตามวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของโครงการวิถีพุทธในโรงเรียน
- 4) ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถบริหารจัดการเรียนการสอนจนทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีตามเป้าหมาย
- 5) ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนมีบุคลิกภาพและการปฏิบัติเป็นไปตามกิจกรรมของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 6) โรงเรียนควรจัดหาบุคลากรหรือวิทยากรมาอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ
- 7) โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการที่บรรจุโครงการและกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
- 8) โรงเรียนควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับชุดความคิดและเครื่องมือในการบริหารวิถีพุทธแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียน

2.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1) โรงเรียนวิถีพุทธควรได้มีการส่งเสริมสนับสนุนนโยบายอันนำมาสู่การปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียน
- 2) โรงเรียนวิถีพุทธทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านคุณภาพแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารการศึกษา ปัญญาคุณธรรม พฤติกรรมการศึกษา และผลสัมฤทธิ์โรงเรียนวิถีพุทธ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

- 3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการวิถีพุทธเชิงเปรียบเทียบโรงเรียนในเมืองใหญ่กับโรงเรียนในชนบท
- 3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานควรส่งเสริมและพัฒนากายภาพสถานศึกษา
- 3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ
- 3.4 ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนวิถีพุทธ

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งพร ทองใบ. (2559). *กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กฎกระทรวงศึกษาธิการ. *กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550*. ราชกิจจานุเบกษา. 29-39.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- Anderson, L.W., et al. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing : A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Pearson, Allyn & Bacon.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristic and School Learning*. New York: Mc Graw-Hill.
- Bowell, T. & Kemp, G. (2002). *Critical thinking: A concise guide*. London: Routledge
- Bowin, R.B., & Harvey, D. (2001). *Human Resource Management: An Experiential Approach*. New Jersey: Prentice-Hall.